

- 13.Полулях А. Формування здорового способу життя школярів засобами фізичного виховання в умовах ступеневої освіти /А.Полулях // Фізичне виховання в школі. - 2002. - №4. - С 35-38.
- 14.Столітенко Є. Виховання позитивного ставлення до фізичної культури в учнів 5-7 класів / Столітенко Є. // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 3. – С.40-44.
- 15.Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян // – Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 272с.

#### References

- 1.Arefiev V.H. (2001), Fizychna kultura v shkoli (molodomu spetsialistu). Navch. posibnyk. – Kamianets-Podilskiy.: Abetka-Nova. – S. 125-126.
- 2.Vaskov Y.V. (2002), Zmist fizykulturnoi osvity yak katehoriia dydaktyky. Fizychnе vykhovannia v shkoli. - №3.- S.37-42.
- 3.Vaskov Y.V. (2013), Teoretychni i metodychni zasady navchannia fizychnoi kultury uchniv osnovnoi shkola: dys...dokt.ped.nauk.: 13.00.02. – Kyiv. – 505s.
- 4.Denysenko N.F. (2005), Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u ditei iz osoblyvymy potrebamy yak skladovoi yikhnoi zhyttievoi kompetentnosti. Upravlinnia shkoloiu.- №35.- S.7-9.
- 5.Ievtushevska N. (2005), Vykhovannia osobystosti v sporti. Ridna shkola.- №4.- S. 38-40.
- 6.Ievtushevska N. (2005), Motyvatsiia shkolariv do zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom . Ridna shkola. - № 11.- S.25-26.
- 7.Iezhova O.O. (2013), Teoretychni i metodychni zasady formuvannia tsinnisnogo stavlennia do zdorovia v uchniv profesiino-tekhnychnykh navchalnykh zakladiv: dys...dokt.ped.nauk.:13.00.07.- K.,Instytut problem vykhovannia NAPN Ukrainy .- 490 s.
- 8.Ivanii I.V. (2013), Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. Kharkiv.-№3.- S.82.
9. Leshchenko H.A. (2002), Formuvannia pozytyvnoi motyvatsii shkolariv do systematychnykh zaniat fizychnymy vpravamy: dys...kand.ped. nauk.– Kr.Rih.– S.34-35.
- 10.Manhura M. (2001), Zdorovyi sposib zhyttia – odna iz form pidvyshchennia piznavalnoi ta rukhovoi aktyvnosti uchniv. Fizychnе vykhovannia v shkoli. - №2. – S.126-127.
- 11.Moiseiuk P.I. (2001), Pedahohika. Navchalnyi posibnyk.- K.- 608 s.
- 12.MoskalenkoN.V.(2014), Fizychnе vykhovannia shkolariv: [monohrafiia].Dnipropetrovsk: Innovatsiia.- 372s.
- 13.Poluliakh A. (2002), Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia shkolariv zasobamy fizychnoho vykhovannia v umovakh stupenevoi osvity. Fizychnе vykhovannia v shkoli. - №4. - S 35-38.
- 14.Stolitenko Y. (2001), Vykhovannia pozytyvnoho stavlennia do fizychnoi kultury v uchniv 5-7 klasiv. Fizychnе vykhovannia v shkoli. – № 3. – S.40-44.
- 15.Shyian B.M. (2007), Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkolariv. – Chastyina 1. – Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. – 272 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11K(156).11

**Потужній О.В.**  
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спортивних дисциплін і туризму,  
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав, Україна  
ORCID 0000-0002-3144-9420

**Поліщук В.В.**  
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,  
доцент кафедри спортивних дисциплін і туризму, Університет  
Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав, Україна  
ORCID 0000-0002-3526-5098

**Кузькова М.В.**  
студентка III курсу, факультет української і іноземної філології  
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Україна  
ORCID 0000-0002-2897-0813

#### ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ В ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розглянуто стан професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання на основі порівняння основних документів, що формують професійну компетентність інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах. Мета. З'ясувати стан професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі порівняння основних документів, що формують професійну компетентність інструктора з плавання у дитячих оздоровчих таборах. Методи. Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз нормативних і програмно-методичних документів у сфері фізичної культури і спорту. Результати. Проаналізована та порівняна відповідність нормативних документів спеціальності фізичне виховання вимогам посадових обов'язків інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах, а також порівняна відповідність робочих програм з курсу плавання майбутніх учителів фізичної культури освітньо-кваліфікаційному стандарту та вимогам посадових обов'язків

інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах. Висновки. Розглянувши основні документи на базі яких формується професійна підготовка до роботи в дитячих оздоровчих таборах, ми з'ясували, що майбутні вчителі фізичної культури достатньо підготовлені, враховуючи особливості навчання плаванню в дитячих оздоровчих таборах.

**Ключові слова:** професійна підготовка, інструктор з плавання, дитячі оздоровчі табори.

**Potuzhny Oleksandr, Polishchuk Vitaliy, Kuzkova M.V. Formation of professional training for teaching swimming in children's health camps for future physical education teachers.** The article examines the state of professional training of future physical education teachers based on a comparison of the main documents that form the professional competence of a swimming instructor in children's health camps. Goal. To find out the state of professional training of future physical education teachers based on a comparison of the main documents that form the professional competence of a swimming instructor in children's health camps. Methods. Analysis and generalization of scientific and methodical literature; analysis of regulatory and program-methodical documents in the field of physical culture and sports. Results. The compliance of regulatory documents of the specialty physical education with the requirements of the duties of a swimming instructor in children's health camps was analyzed and compared, as well as the compliance of the work programs from the swimming course of future physical education teachers with the educational qualification standard and the requirements of the duties of a swimming instructor in children's health camps was compared. health camps Conclusions. Having reviewed the main documents on the basis of which professional training for work in children's health camps is formed, we found out that future teachers of physical culture are sufficiently prepared, taking into account the peculiarities of teaching swimming in children's health camps. However, the educational and qualification characteristics, according to which training programs are developed, are not sufficiently aimed at teaching children to swim in children's health camps. The working programs of the swimming course for training future teachers of physical education do not fully meet the requirements of the job description of a swimming instructor in children's health camps. We believe that in order to form the professional competence of a swimming instructor in children's health camps, it is necessary to introduce meaningful modules on the formation of knowledge and skills necessary for teaching children to swim in children's health camps and to develop evaluation criteria for teaching swimming in children's health camps, indicators and levels of their formation.

**Keywords:** professional training, swimming instructor, children's health camps.

**Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Вимоги до професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з навчання плаванню в оздоровчих таборах відпочинку породжують проблему якості підготовки фахівців нової генерації, які володіють сучасними технологіями навчання плаванню і не тільки розуміють сутність проблем на основі отриманих знань, а й можуть ефективно вирішувати їх практично. Для цього необхідно оновити зміст, форми і методи професійної підготовки, контролю її якості для майбутніх фахівців фізичного виховання.

В умовах модернізації педагогічної освіти зростає значення підготовки викладацького корпусу, який буде спроможний до реалізації цих реформаційних зрушень. Так, Л.Сущенко вважає, що головним завданням вищого навчального закладу, який готує майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, стає формування суб'єкта професійної діяльності, здатного підвищити свій фізичний потенціал, засвоїти знання з організації власної фізичної активності та суспільної фізкультурної практики [18].

Здійснений аналіз навчальних програм дисципліни "Теорія і методика викладання плавання", дозволяє вести мову про те, що значна увага в підготовці студентів на заняттях приділяється оволодінню ними технікою основних видів вправ і способами застосування, а залікові вимоги передбачають досягнення майбутніми вчителями фізичного виховання визначених спортивно-технічних нормативів. Вочевидь саме тому студенти при виборі цінностей фізичної культури й спорту найбільше орієнтуються саме на їхню тілесну складову – культуру тіла й рухів. Стає зрозумілим, чому вчителі фізичної культури в школі при викладанні фізичної культури перевагу віддають саме руховим вправам, майже зовсім ігноруючи інші, не менш цінні оздоровчі вправи, серед яких оздоровче дихання, самомасаж, аутогенне тренування тощо. Нинішня система підготовки фізкультурних кадрів випробовує на собі тиск розуміння фізкультурного заняття як заняття з розвитку, сили, витривалості, швидкості [3; 6; 9].

Якщо проаналізувати методику формування цих якостей у майбутніх педагогів, то доведеться констатувати її утилітарно-прикладну, а не загальносвітоглядну й загальнокультурну спрямованість, орієнтацію на здатності виконувати зовнішню, механічну дію. Сучасна теорія підготовки фахівців із фізичної культури і спорту повинна бути теорією навчання, навчати організовувати міжособистісні стосунки, пізнавати людину, відкривати їй таємниці самовдосконалення й саморозвитку засобами фізичної культури, а не тільки розвивати психофізіологічні механізми. Набуття майбутніми вчителями фізичного виховання необхідних навичок оздоровлення школярів особливо важливо вирішувати на практичних заняттях зі спортивно-педагогічних дисциплін.

Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців базуються на основі посадових обов'язків інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах, а також на основі освітньо-кваліфікаційного стандарту напряму підготовки з фізичного виховання. Відповідно до цих документів і повинна будуватися професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи інструктором з плавання у дитячих оздоровчих таборах [10].

**Метою дослідження** було з'ясування стану професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі порівняння основних документів, що формують професійну компетентність інструктора з плавання у дитячих оздоровчих таборах.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У посадовій інструкції, щодо роботи інструктора з плавання в оздоровчих таборах відпочинку, відзначено, що цю посаду повинен займати фахівець з плавання який має педагогічну освіту. Основні обов'язки інструктора з плавання вимагають від нього володіти вміннями планувати – інструктор планує навчальні заняття, секційні заняття, спортивно-масові заходи (змагання, свята на воді, розваги на воді); організовувати – інструктор організовує місця для проведення масових купань та навчальних занять; масове купання, навчає дітей плаванню, використовуючи різноманітні прийоми, методи та засоби навчання; проводить секційну роботу секцій зі спортивного плавання, прикладного плавання, аквааеробіки та ін.; організовує спортивно-масові заходи, що пов'язані з водою; приймає участь в організації ранкової гімнастики, загартовувальних процедур; забезпечує безпеку – проводить інструктажі з техніки безпеки; під час навчальних занять, масових купань, походів, ранкової гімнастики, секційних занять та спортивно-масових заходів дотримується техніки безпеки на воді, правил охорони праці, санітарних та протипожежних правил; застосовує заходи з надання першої медичної допомоги потерпілим на воді; забезпечує зміцнення здоров'я дітей – використовуючи заходи, що сприяють їх психофізичному розвитку; забезпечує розвиток фізичних якостей дітей в процесі навчання плаванню; веде документацію – перспективні, календарні плани, плани-конспекти навчальних занять, секційних занять, протоколи змагань, звітну документацію [7].

З навчальної функції освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) нами були обрані два типових завдання діяльності, що відповідають вимогам посадової інструкції інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах. Задача формування системи знань про фізичну культуру в процесі фізичного виховання передбачає формування мотивації до навчальної діяльності та конкретизацію тематики і змісту різних форм занять фізичними вправами, відповідно до освітніх завдань і вікових особливостей учнів. У навчанні руховій дії, в процесі заняття фізичними вправами не розрізняються вміння для загальноосвітніх закладів і дитячих оздоровчих таборів.

До організаційної функції (оскільки вона є провідною у діяльності інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах) ми обрали такі типові задачі: організація процесу фізичного виховання школярів; організація фізичного виховання в режимі навчального дня школи; організація позакласних занять фізичними вправами школярів; організація власної діяльності і поведінки під час безпосередньої взаємодії з учнями на уроках і позаурочних заняттях; матеріально-технічне забезпечення процесу фізичного виховання; забезпечення дотримання правил техніки безпеки під час занять фізичними вправами, в яких передбачається тільки одне вміння, що відповідає роботі інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах – організувати фізичне виховання школярів в літніх таборах відпочинку.

Також передбачається розвиток таких умінь, як формування знання про техніку безпеки і навички безпечної поведінки; забезпечення виконання гігієнічних вимог до місць і умов проведення занять; надавання першої медичної допомоги при різних видах травм.

Але не враховується щоденна інтенсивна та різноманітна робота з організації масового купання дітей, з організації проведення культурно-масових заходів з плавання у режимі дня дитячого оздоровчого закладу. У розвивальну функцію ми відібрали дві типові задачі діяльності, що відповідають вимогам посадової інструкції інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах. Що стосується збереження і зміцнення здоров'я дітей в процесі фізичного виховання, лише одне вміння повністю відповідає вимогам посадової інструкції – організувати спеціальні процедури загартовувального і оздоровчо-відновлювального характеру.

Згідно освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності "Фізичне виховання", а також згідно обов'язків інструктора з плавання в оздоровчих таборах, студенти спеціальності «Фізичне виховання», в якості результатів професійної підготовки із навчання плаванню в оздоровчих таборах, повинні мати професійно сформовані функції – навчальну (когнітивну), організаційну і розвивальну. У порівнянні з вимогами інструкції дитячих оздоровчих таборів, освітньо-кваліфікаційна характеристика робить акцент на організацію та навчання плаванню у загально-навчальних закладах, а інструкція вимагає і навчання плаванню в дитячих оздоровчих таборах. Що демонструє повне протиріччя між освітньо-кваліфікаційною характеристикою, інструкцією дитячих оздоровчих таборів.

Дитячі оздоровчі табори і загальноосвітні заклади мають особливості у навчанні плаванню дітей. Якщо загальноосвітній заклад це постійний первинний колектив дітей з одним віком, приблизно з однаково сформованими у дітей плавальними вміннями, то дитячий оздоровчий табір – це різні діти (за підготовкою, віком, тощо) з різним рівнем сформованості умінь плавати. Тому проблема навчання дітей в дитячих оздоровчих таборах є більш складна і обмежена у часі (термін – зміна), а ніж уроки протягом року у загальноосвітніх закладах. Усе це вимагає окремої професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до навчання плаванню дітей в дитячих оздоровчих таборах.

Таким чином, освітньо-кваліфікаційна характеристика недостатньо спрямована на навчання плаванню дітей в дитячих оздоровчих таборах. У змістовних модулях, що рекомендуються освітньо-кваліфікаційною характеристикою для навчання студентів предмету "Теорія і методика викладання плавання", передбачаються вміння та навички, які необхідні студентам для роботи в загальноосвітніх закладах та не мають жодного модуля для вивчення організації роботи з плавання в дитячих оздоровчих таборах.

Для навчання плаванню дітей в загальноосвітніх закладах студенти спеціальності «Фізичне виховання» оволодівають знаннями і вміннями згідно робочих програм навчальної дисципліни з теорії і методики викладання плавання. Вибірка відповідних знань та умінь з робочих програм показує, що вони приблизно відповідають посадовій інструкції інструктора з плавання. Студенти спеціальності "Фізичне виховання" на відміну від студентів інших ВУЗів України проходять табірні збори на відкритій місцевості на I та II курсах. На цих зборах студенти мають можливість ознайомитися з роботою на відкритих водоймах і тому в робочу програму з предмету "Теорія і методика викладання плавання" було введено змістовний модуль з організації роботи з плавання в дитячих оздоровчих таборах, не дивлячись на те, що у системі змістовних модулів ОКХ такого модулю немає.

**Висновки.** Таким чином, розглянувши основні документи на базі яких формується професійна підготовка до роботи в дитячих оздоровчих таборах, ми з'ясували, що майбутні вчителі фізичної культури достатньо підготовлені, враховуючи особливості навчання плаванню в дитячих оздоровчих таборах. Освітньо-кваліфікаційна характеристика, за якою розробляються навчальні програми, недостатньо спрямована на навчання плаванню дітей в дитячих оздоровчих таборах. Робочі програми курсу плавання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання не в повній мірі відповідають вимогам посадової інструкції інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах.

Тому, ми вважаємо, що для формування професійної компетентності інструктора з плавання в дитячих оздоровчих таборах необхідно увести змістовні модулі з формування знань та вмінь, необхідних для навчання дітей плаванню в дитячих оздоровчих таборах та розробити критерії оцінювання навчання плаванню в дитячих оздоровчих таборах, показники і рівнів їх сформованості.

**Перспективи подальших досліджень** передбачає вивчення аспектів організації і планування занять з плавання у дошкільних установах; організацію місць для занять з плавання на відкритих водоймищах; вивчення техніки прикладних способів плавання; техніки пірнання у глибину і довжину; організацію роботи рятувальної служби; обов'язки відповідальних осіб при організації місць занять та купанні дітей у таборах; рятування та надання долікарської допомоги потопляючим.

#### References

1. Arkhipov O.A., Filatova Z.I., Yevtushok M.V. (2019) Pivvyshchennya rukhovoyi aktyvnosti studentiv ZVO pedagogichnogo profilyu zasobamy plavannya [Increase of students' motor activity of HEI pedagogical profile by means of swimming]. *Visnik Natsionalnoho universitetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T.H. Shevchenka. Seriya : Pedagogichni nauki*, vol. 3, pp. 3–11. (in Ukraine)
2. Blavt O.Z. (2010) Plavannya yak metod pozbavleniya khvoroby ozhyrinnya studentiv spetsialnogo medychnogo viddilennya v umovakh vuzu [Swimming as a method of getting rid of obesity students of special medical department in the high school conditions]. *Pedagogika, psikhohiia ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu*, № 1, pp. 17–25. (in Ukraine)
3. Bosko V.M. (2018) Navchannya tekhnitsi sportyvnykh sposobiv plavannya ditey 8–10 rokiv z urazhennyamy oporno-rukhovogo aparatu (na prykladi dytyachogo tserebralnogo paralichu) [Training in the technique of sports methods of swimming for children 8–10 years old with lesions of the musculoskeletal system (for example, cerebral palsy)] (PhD Thesis, 24.00.01). Kharkiv. (in Ukraine)
4. Hohina T.I., Ilnitska L.V. (2017) Kharakterystyka fizychnogo rozvytku ditey molodshogo shkilnogo viku, yaki zaymayutsya plavannyam v pozaurochnyy chas [Characteristic of physical development young school children engaged in swimming in the afternoons]. *Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya : XVII Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. Kharkiv*, pp. 26–28. (in Ukraine)
5. Dzhurynskiy P.B. (2014) *Metodychni vkazivky do samostiinoi roboty studentiv z dystsypliny «Teoriia i metodyka vykladannia plavannia»* [Methodical guidelines for independent work of students in the discipline "Theory and methods of teaching swimming"]: metod. posib. Odesa: PNPU imeni K.D. Ushynskoho, 31 s. (in Ukraine)
6. Dudkina T.Yu. (2013) Vykorystannya vprav akvaerobiky u yakosti napovneniya zmistu praktychnykh zanyat z plavannya u ramkakh dystsypliny "Fizyчне vykhovannya" [Using Aqua Aerobics Exercise as a fill in the content of swimming practices at physical education course]. *Vid vykladannia distsiplin – do osvoyennya nauk: transformatsiya zmistu, tekhnolohiy osvithoi diyalnosti ta rozvitok pedagogichnoi maysternosti : zb. material. nauk.-metod. konf. Kyiv : KNEU*, pp. 291–292. (in Ukraine)
7. Zakharova I.Yu., Shcheglov Ye.M. (2015) Plavannya yak zasib fizychnogo rozvytku studenta [Swimming as a mean of student physical development]. *Telovychova a sport. Praha. Publishing House "Education and Science"*, pp. 17–21 (in Ukraine)
8. Klimakova S.M. (2015) Zdorov'yazberigayuchi tekhnologiyi z plavannya v rezhymy dnya dytyachogo ozdorovchogo taboru [Health-saving technologies for swimming at the Children's Wellness Camp Day]. *Zdorove, sport, rehabilitatsiya*, № 1, pp. 35–37. (in Ukraine)
9. Kruk M.Z., Bikanov S.R., Kruk A.Z. (2010) *Teoriya i metodyka vykladannia plavannya* [Theory and method of teaching swimming] : navch.-metod. mater. dlya stud. f-tu fiz. vikhovannya i sportu. Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I. Franka. (in Ukraine)
10. Liashenko A.M. (2012) Prohrama z teorii i metodyky vykladannia plavannia II kurs, za vymohamy kredytno-modulnoi systemy [Program on the theory and methods of teaching swimming II course, according to the requirements of the credit-module system]: navchalni rozrobky dlia studentiv fakultetu fizychnoi kultury. Kharkiv: KhNPU, 15 s. (in Ukraine)
11. National strategy for healthy physical activity in Ukraine for the period until 2025 "Physical activity - healthy lifestyle - healthy nation". Kyiv, 2016. (in Ukraine)
12. Nifaka Ya.M. (2000) Pidgotovka studentiv fakultetu fizychnoyi kultury do fizkulturno-ozdorovchoyi roboty (na prykladi plavannya) [Preparation of students Faculty of Physical Culture for fitness (on swimming example)] (PhD Thesis, 24.00.02). Luts'k. (in Ukraine)
13. Pavliv I., Fedorishchak R. (2017) Pidgotovka maybutnikh vchyteliv fizychnogo vykhovannya do navchannya shkolyariv plavannya [Preparation of future physical education teachers for students' swimming school]. *Naukoviy chasopis Natsionalnoho pedagogichnogo universitetu imeni M.P. Dragomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoi kulturi*, vol. 5K, pp. 239–242. (in Ukraine)
14. Job description of swimming instructor in health camps: [http://studope-dia.ru/3\\_49717\\_obyazannosti-personaladetskogo\\_ozdorovitel'nogo\\_lagerya\\_po\\_organizatsii\\_fizkulturno-ozdorovitel'noy\\_raboti\\_s\\_detmi.html](http://studope-dia.ru/3_49717_obyazannosti-personaladetskogo_ozdorovitel'nogo_lagerya_po_organizatsii_fizkulturno-ozdorovitel'noy_raboti_s_detmi.html) (date of application:



15.10.2014

15. Potuzhnyi O.V., Polishchuk V.V. (2020) Zastosuvannya suchasnykh fitnes-tekhnologii u fizychnomu vykhovanni molodi. aktualni problemy i perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia, sportu i turyzmu [Application of modern fitness technologies in physical education of youth. current problems and prospects for the development of physical education, sports and tourism]: kolektyvna monohrafiia. Pereiaslav,. pp. 319 – 329. (in Ukraine)

16. Potuzhnyi O.V., Polishchuk V.V. (2018) Innovatsiini tekhnologii formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv u protsesi fizychnoho vykhovannia [Innovative technologies of forming a healthy lifestyle of students in the process of physical education]: kolektyvna monohrafiia. Pereiaslav-Khmelnyskyi DPU imeni Hryhoriia Skovorody, pp. 398 – 418. (in Ukraine)

17. Solohub O.V. (2018) Metodyka navchannia plavannia pidlitkiv zi znyzhenymy funktsionalnymy mozhlyvostyamy v umovakh pozaurochnoyi roboty [Teaching methods of swimming for adolescents with disabilities in extra-hour work] (PhD Thesis, 13.00.02). Lutsk. (in Ukraine)

18. Sushchenko L.P. (2003) Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodological principles of professional training of future specialists in physical education and sports in higher educational institutions]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 45 s. (in Ukraine)

19. Chaplinskiy M., Sidorko O., Ostrovskiy M., Lisikh O. (2008) Efektyvnist zasobiv pry pochatkovomu navchanni plavannyu ditey shkilnogo viku [Funds effectiveness of swimming lessons for elementary school children]. Sportivniy visnik Pridniprov'ya, no. 2, pp. 17–20. (in Ukraine)

20. Chetchikova O.I. (ed) (2014) Plavannia yak zasib keruvannia profesiynoyu pratsezdatsnytyu: metod. vkazivky dlya praktychnykh zanyat z dystsypliny "Fizyчне vykhovannia" (dlya studentiv dennoyi formy navchannia vsikh spetsialnostey Universytetu) [Swimming as a mean of professional performance managing: a method. instructions for practical training in the discipline "Physical Education" (for full-time students of all University specialties)]. Kharkiv : KhNUMH. (in Ukraine)

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11K(156).12  
УДК 37.015.311: [796.5:908]

Самоліук А. А.  
кандидат педагогічних наук, доцент  
<https://orcid.org/0000-0001-5541-1315>

Самоліук А. А.  
старший викладач  
кафедри спортивних дисциплін і туризму  
Університету Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав  
<https://orcid.org/0000-0003-1042-650X>

#### ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ПРОЦЕСІ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

В статті висвітлені основні психолого-педагогічні чинники формування креативних здібностей особистості. Цей процес відрізняється своєю довготривалістю, наявністю певних особливостей на кожному з етапів онтогенезу особистості. Формування креативних здібностей у процесі туристсько-краєзнавчої роботи є основою подальшого творчого вивчення довкілля як сукупності явищ і об'єктів у їх єдності і взаємозалежності. Творче ставлення особистості до довкілля, ми розглядаємо як серцевину її суб'єктивного світу, де реальні й об'єктивні стосунки з цим світом обумовлюють сутність кількісними і якісними показниками її потреб, інтересів, переконань, ідеалів і через процеси їх задоволення впливають на всю поведінку й творчу діяльність особистості та конкретну працю.

**Ключові слова:** особистість, формування креативних здібностей, туристсько-краєзнавча робота, чинники.

**Samoliuk A., Samoliuk A. Psychological and pedagogical aspects of the formation of creative abilities of the individual in the process of tourism and local history work.** The article highlights the main psychological and pedagogical factors of the formation of creative abilities of an individual. This process is distinguished by its long duration, the presence of certain features at each of the stages of personality ontogenesis. The formation of creative abilities in the process of tourism and local history work is the basis of their further creative study of the environment as a set of phenomena and objects in their unity and interdependence. The creative attitude of an individual to the environment is considered as the core of his subjective world, where real and objective relations with this world determine the essence of quantitative and qualitative indicators of his needs, interests, beliefs, ideals and through the processes of their satisfaction affect all behavior and creative activity of the individual and specific work.

**Keywords:** personality, formation of creative abilities, tourism and local history work, factors.

**Постановка проблеми.** Сучасна шкільна освіта України переживає процес глибокого і динамічного реформування. Для правильного розуміння і вирішення питань, що пов'язані з її перебудовою необхідним є розгляд, узагальнення та творче осмислення особливостей функціонування усіх її компонентів, у тому числі і туристсько-краєзнавчої роботи. Залучення особистості до різноманітних за змістом, складністю і географічними межами краєзнавчих досліджень передбачає, за нашим переконанням, необхідність чіткого формулювання виховних і навчально-